

*Пры дарозе,
як іголку ў стозе,
Я пакіну тое,
што знайду,
Хоць ніколі сам па той дарозе
Болей не праяду, не прайду.*

Уладзімір Някляеў

Перавыбранае

n

паэты планеты

kamunikat.org
Беларуская Інтэрнэт-Бібліятэка

Уладзімір Някляеў

Перавыбранае

Фонд Камунікат.org
Беласток, 2023

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, І. Крэбс,
Г. Ліхтаровіч, А. Хадановіч, Г. Янкута

Тэксты твораў падаюцца ў версіях,
пададзеных аўтарам адмыслова да гэтага выдання

На вокладцы:

СЯРГЕЙ ГАПОН,

Фотапартрэт Уладзіміра Някляева (2023)

Укладанне

Язэпа Янушкевіча

Адказы за выпуск:

Яраслаў Іванюк

ISBN 978-83-968534-7-9

©Някляеў У. П., 2023

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016

©Фонд Kamunikat.org, 2023

Радок

Намацваць рух радка, які ў зачыне,
Як шыць туман ці аблачыну ткаць...

І ўсё ж пачаць – хоць напачатку знаць,
Што слоў, напісаных на аблачыне,
Ніколі і нікому не чытаць.

Ты воблакам плыла...
Рукамі не дастаць...
Свяцілася ледзь-ледзь
над рэчкай і над борам.
Ад слоў маіх плыла,
што я сказаў учора,
Да слоў маіх плыла,
што заўтра меў сказаць.

Ты воблакам плыла...
Над трапяткой зямлэй...
Між вокладкамі дзён
наступных і мінулых
Мы дзіўную з табой
старонку адгарнулі:
«Дзень вашай цішыні» –
напісана на ёй.

Нядзеля

Купі мне самую вялікую кнігу.
Купі мне дождж.
Купі мне човен,
Купі маленькую малпу,
Купі гушкалкі
І гэтую крычалку, у якую крычыць
Дзядзька міліцыянер...
Я купіў марожанае –
І гэтага ёй хапіла.

Студня

Глыбока ў студні боўтнецца вядро...

Затархаціць пашчэпаная корба...

Адзін глыток – і існуе дабро,

І жыць на свеце хораша і добра.

Абуджан зрок: мільгне птушыны цень...

І слых: у ліпах пчолы зноў шчыруюць...

У жоўты жвір сцякае з рук струмень,

І на вадзе каменьчыкі танцуюць.

У доме насупраць мыла жанчына вакно.
Мокрае сонца ў шкле зіхатлівым іскрылася.
Ён падышоў. І яна да яго прытулілася.
У доме насупраць мыла жанчына вакно.
Больш у той дзень анічога ў мяне не здарылася.

Агонь

Спапяліўшы былое ў былым,
Стаўшы цэнямі,
Зданямі,
Снамі,
Мы сабе ўспамінаемса самі,
Як агню ўспамінаецца дым.

Дым

Як дым –
зямное на зямлі;
Як тым, што і да нас жылі,
І будуць жыць пасля.

У спраты прыбярэ зямля
Наш боль, што высахне асотам,
Адчай, што згоркне палыном
І зорным змелецца млыном.

І ўсё. І тое ж будзе потым,
Як і раней, як перад тым:
Адчай і боль з крывёй і потам, –
як дым.

Камень

У камень увайсці – і ў камяні
Агонь раскласці, сесці пры агні,
Да дыму прываліўшыся спіной, –
І жыць, як за каменную сцяной.

Звер

Помні ўсіх – і нікога не помні.
Ідучы ў нікуды,
Толькі ты, што праходзіш па полі,
Засяваеш сляды.

Знай пра ўсё – і нічога не ведай.
Ідучы наўздагад,
Толькі ты, што праходзіш без следу,
Не павернеш назад.

Пасярод мітусні і зняверу,
Між бязладдзя ўсяго
Ты адзін усміхаешся зверу
За самога яго.

Праз каліну

Кіну ўсё, чаго дасюль не кінуў,
Пакладу стамлёна галаву
На даспелую траву
Пад чырвоную каліну.
На нябёсы вольныя, на хмары
Праз пажар калінавы зірну
І пад ім засну
З мараю аб тым, пра што не марыў.

Тым быў час і не тым, а затым
Нават часам не быў ён, затое
Праступала імя залатое
На пярсцёнку тваім залатым.

І калі, не ўтаіўшы імя,
Ты адкрыла яго і назвала,
Ты ўжо знала, што часу не мала
І не многа, а проста няма.

Ён з нічога, з малітвы тваёй
Узнікаў, як пустэча ў пустэчы,
І яго абняла ты за плечы –
І сышліся далонь з даланёй.

Ты ўжо знала: нікога няма
У абдымках тваіх, – ты ўжо знала
І пустое ў пустым абдымала,
І ў пустэчы блукала сама.

І збірала пустое ў пустым,
І складала пустое ў пустое,
І было залатым залатое –
І пустое было залатым.

Прыбегла з марозу, на вейках зара –
І хрумстка, і свежа, і снежна з парогу!
Яшчэ ў нас наперадзе, дзякаваць Богу,
І срэбная, і залатая пара.

Яшчэ майскім мёдам гарчыш на губах,
І пахне каханне пралескай пад снегам,
І ў смех – раўнаваць, каб наяве і ў снах
Не верыць вяртанню, сачыць за пабегам.

Яшчэ не ў апёк дакрананне да болю,
І лёгка наш лёс вызначаецца тым,
Чаго перад чым назбіраецца болей:
Пабегам адным ці вяртаннем адным.

Твае вочы, як вокны бальніцы.
Колькі боляў за імі, мой Бог!
Нас ад волі ніхто не ўсцярог –
І на ростані нашых дарог
Б'юць і б'юць
След у след
Бліскавіцы.

Па слядах даганяюць грамы.
Невылечны, як глуханямы,
Наш сусвет, дзе аслепла надзея.
Мы казалі,
А чулі
Не мы.
О, каханняя астрог!..

Кожны дзень я
Вырываўся з цябе, як з турмы.
І з астрожным кляймо на ілбе
Я шукаў сабе волі ў гульбе,
У абдымках спустошанай стомы
І чужы, сам сабе не знаёмы,
Я штоночы вяртаўся ў цябе,
Як вяртаецца магма ў разломы.

І застацца не мог... Бачыць Бог,
Гэта ўсё, што я здолеў і змог.
Як бальніца, глядзіш ты начамі.
А на ростані нашых дарог
Бліскавіцы малоцяць цапамі
Тыя ружы, якія снапамі
Да тваіх панакіданы ног.

Ружовае святло

Глухі завулак.

Вецер.

Ноч.

Расстанне.

Я затулюся, падыму каўнер

І ўспомню мімалётнае каханне,

Як паляванне ўспамінае звер.

Імя згадаю.

Плечы.

Вусны.

Вочы.

Было ж яно! Ну як я мог забыць!

І цень ягоны над прадоннем ночы,

Нібы анёл ружовы праляціць.

У цені тым, знікаюча-імклівым,

Што ледзьве ўзняў – і абламаў крыло,

Хоць міг адзін я пражыву шчаслівым...

Як звер, што п'е ружовае святло.

Вечар у ветраным Віцебску –
Ды не падмануць цябе
Слёзы, што вецер мне выціснуў
У развітальнай журбе.

Я з тваіх рук вырываюся,
Як крыгалом па Дзвіне!
Роспач, якой захлынаюся,
Ды не падмане мяне.

Хай мы ўдваіх не падманемся
Мройным імгненнем адным,
Ценем, з якім абдымаемся
І застаёмся ў якім.

Мы застаёмся ў ім, скрушныя,
З тым, што прыснілася нам,
З горадам, з храмам парушаным,
З небам, што ўпала на храм.

Божа! Малюся ды каюся:
Перад Тваім алтаром
З рук Тваіх я вырываюся,
Як па Дзвіне крыгалом!

З ёй застаюся, знікаючы
Зманлівым ценем начным,
Роспачных слёз не хаваючы,
Слёз невядома па чым.

Заплакаць мне
Па той вясне?
Як соладка... так горка...
Там з ночы ў ноч скакала ў сне
Агнём па залатой сасне
Чырвоная вавёрка.

Адзін адну
гукну вясну –
Ні голасу... ні рэха...
Прачнуся плакаць, зноў засну,
І мне вавёрка сніць сасну
У залатых арэхах.

Тая, што днём і уначы
Побач за лёкая,
Блізкая
Спіць на плячы –
Сніцца далёкая.

Соладка сон прытулю,
Колькі ў ім горычы,
Як яму горача –
Каля агню матылю.

Спадарожная

...І выпадкова, плоць да плоці
Нас кінула на павароце,
І шляху пыльная шляя
Між ліп згубілася высокіх
Зеленавокая мая!
Я не люблю зеленавокіх.

Ды асляпіла гэта сіла,
Што скразнякамі ў нас гудзе.
На міг адзін яна здрадніла –
Яна наўекі развядзе.
Ніхто не будзе вінаваты!..

А ты –
Да страты, да расплаты,
Да развітання за вярсту –
Глядзіш,
Нібы сястра на брата.
Як сірата на сірату.

У нашых снах было каму прысніцца.
Перад тваім партрэтам на сталае
Дыміцца цыгарэта ў папяльніцы,
І кава ў філіжанцы астые.

Сто сноў яшчэ да несаснёнай страты,
А ўжо ў адхіст, як травы ад касы,
Зламаны жэст, якім бакал падняты,
І рух, што папраўляе валасы.

Нібы па ветры мроіва сняжынак –
Усё ў адхіст!..
Нічога не ўтрымаць.

Застацца жыць. Глядзець на фотаздымак.
Паліць цыгарку. Каву дапіваць.

Стаў

Басанож прайду па пожны
Да мяжы, дзе цёмны стаў...
Так настане дзень апошні,
Як і кожны наставаў.

І ў замежнай той старонцы,
Дзе я страчу ўсё і ўсіх,
Не заплачу я па жонцы,
Па каханках па сваіх.

А па кім жа я заплачу
На мяжы, дзе цёмны стаў?
А па Той, якой не бачыў,
Той, што ў свеце не застаў.

Па адной
Нецалаванай,
Той, якой не цалаваць,
Па адзінай,
Неспатканай,
Той, што Бог не даў спаткаць.

Ідал

«На, – ён сказаў. – Павер – і не памрэш.
Мяне і род мой ты перажывеш».

І я яму паверыў. Напавер
Злізаў атруту з далані, як звер.

«Не бойся, – ён шаптаў, – не бойся, не...»
Памерці даў – і ўваскрасіў мяне.

І з той пары дапытваць стаў: чаму
Паверыў не сабе я, а яму?

Штодня, штоночы, дзе б мы ні былі,
Вымучваў ён мяне: а што б, калі...

«Не! – я крычаў. – Ты Богам быў маім! »
І ўсё страшней было мне побач з ім.

І ўстаў адчай між намі, як сцяна.
Тады ён зноў сказаў аднойчы: «На...»

Не названых
Нас няма.
Колькі слоў-званоў ні гушкай –
Не здабыўшыя імя
Абыходзяцца мянушкай.

Рот кармілі – род звялі.
Значавалі лёс пад плотам.
Не здабыўшыя зямлі
Абыходзяцца балотам.

Не названых
Нас няма.
Над Радзімай мы, як вырай.
А на ўсход і захад выбар –
Толькі воля ці турма.

Толькі цьмяны бунт крыві
Ў скроні кінецца раптоўна:
Назавіся. Назаві.
Безназоўным. Безназоўна.

Малітвы.

Клятвы.

Спведзі.

Законы.

І неназваным

Бог дае імёны,

Каб доўжыць род, асуджаны на звод.

Чытаюцца, але наадварот

Нябёсаў таямнічыя пісьмёны

На стылай плыні раўнадушных вод.

Пракляцці.

Зрады.

Вераломствы.

Бітвы.

Хай Страшны суд, нібы да шыі брытва,

Усё бліжэй –

што будзе на Судзе?..

Калі па плыні

Сам Гасподзь ідзе,

Калі ўсе клятвы, спведзі, малітвы

На хуткаплыннай пішуща вадзе.

Адзін

Чужы чужым – яны знайшлі свайго,
Не свой сваім – яны пайшлі з чужымі,
Не тузайся ні з тымі, ні з другімі.
Як ты адзін – ты больш за аднаго.

У высі птушка,
Рыба ў глыбіні,
Вандроўнік на фантомным небакраі,
Як ты адзін – ты не змарнуеш дні
На тое, каб спазнаць законы зграі.

Як ты адзін – аднойчы ўночы ты,
Угледзеўшы імгненны след каметы,
Уцяміш таямніцу пустаты,
З якой Гасподзь саткаў усе Сусветы.

Як ты адзін – ты боскай тканкі ніць
У вушка голкі зловіш і, быць можа,
Пустое станеш ткаць, пустое шыць, –
Як ты адзін,
Як Бог у тым паможа.

Матылёк

Замкнуў яму я горла, да таго ж
Другой рукой над ім занёс я нож.

Як ён баяўся, гледзячы ў нябыт!
І плыў, і плыў з вачэй яго блакіт.

Ніхто ўжо быў ён і нішто, мярцвяк,
Мой вораг, ненавіснік мой. Аднак

З дзяцінства, з лугавіны ля ракі
Блакітныя ўзяцелі матылькі.

І сеў яму на вейка матылёк.
Я кінуў нож і адпусціў замок.

Шастае вецер па даху.
Гулка – як б'юць у званы.
Ноч набіраецца страху.
Зданямі поўняцца сны.

Гэтак душы адзінока,
Скрушна – хоць крыкам крычы...
Днём яна – д'яблава вока.
Боскае вуха ўначы.

Струменіцца па жылах халадок.
Сплывае час па стылых небасхілах.
Завершана. Дапісаны радок.
Плачу даўгі і плачу на магілах.

Ужо надзеі белы галубок
Мяне не ўздыме на самелых крылах.
Завершана. Гасподзь глядзіць з аблок.
Плачу даўгі і плачу на магілах.

Лучыць і бытаць вусце і выток
Ракі быцця мне болей не па сілах.
Завершана. Я сеў на беражок.
Плачу даўгі і плачу на магілах.

Мне галасы гукаюцца здалёк –
І памяць на астылых небасхілах
То пырхае, нібыта матылёк,
То круціцца, нібы змяя на вілах.

Добра быць ні бацькам і ні сынам,
І ні дзядзькам, і ні братам быць.
Анікому нічарта не вінным
Жыць у краме,
У аддзеле вінным,
Дзе ў чарзе – уся радня стаіць.

Гульня

Ранкам неба пацямнела, а днём
На дарогу ўпала чорным агнём.

Нахіліўся і падняў я агонь,
Перакінуў з далані на далонь.

І на правай – прапаліў скуру ён,
І на левай, як кляймо, стаў відзён.

І спытала даланя ў далані
– Для чаго нам перакідваць агні?

І сказала далані даланя:
– Гэта забаўка такая. Гульня.

Хто па чым маркоціцца ў журбе,
Да жніва дапесціўшы сяўбу.
Я сумую па самім сабе,
Па сваім жыцці спялю журбу.

І па ўсім, чым я не даражыў,
Што касіў, як ля дарог траву,
Я смуткую так, нібы не жыў,
Толькі бачыў сон, нібы живу.

Гэты сон мне нанова не сніць.
Незабудкай ён засне са мной.
Я спакойны ўжо, калі шуміць
Несаснёны вецер за спіной.

Мне журбу дакошваць і сушыць,
Мне маркоту спелую збіраць.
Божа мой, якая стома – жыць
І да самай смерці паміраць.

Пакінуўшы свята на свяце,
Я выйшаў, адчуўшы спіной,
Як лёгка адразу за мной
І весела сталася ў хаце.

Цямрэча гусцела ў падворку,
А з вокнаў імжэла святло –
Адтуль, дзе мяне не было,
Дзе кінуў я смех і гаворку.

І доўга на блізкіх і родных,
З якімі ў застоллі сядзеў,
Глядзеў я, глядзеў і глядзеў,
Прыпаўшы да шыбін халодных.

І плакаў амаль да відна.
На свяце жыццё сатанела:
Піло. Цалавалася. Ела.

І толькі жанчына адна
Адчула мой позірк сірочы,
Заўважыла цень у акне
І глянула так на мяне,
Так вочы ўтаропіла ў вочы,
Нібыта яна распазнала
Ці вылюдка, ці ведзьмака –
І ў жаху застыла рука,
Якой на мяне паказала.

Восень. Сівізна ды пазалота.
Веерам раскінецца лістота,
Змецёная ветрам да акна.
Адзінота, друг мой, адзінота.
Налівай віна.

Сядзем. Памаўчым ды пагаворым.
Дзякуй Богу, тут ніхто не хворы,
І няма пытання: піць ці не?
Апрыёры, друг мой, апрыёры:
Ісціна ў віне.

Хораша сядзім. І п'ём са смакам.
За сцяной сусветнага барака
Вые недарэзаны сабака
У глухія, шэрыя палі.

А на шклянках – знакі задзяка,
Вершы па кутах – хоць печ палі.

Будзь.
Як той казаў:
хай скажуць дзякуй
нам, што мы пілі.

Над вадой

Ігару Шклярэўскаму

Святая, запаветная,
Уся ў сабе сама,
Вада
Такая светлая,
Нібы яе няма.

І да святла празрыстая,
Уся сама ў сабе,
Душа
Такая чыстая,
Нібы няма яе.

Да Бога дрогкая дарога...
Здарожаны, сабой самім
Зняможаны, шукаў я Бога
Ва ўсім, бо Ён і быў ва ўсім.

Яго ў спакусах прагла цела,
І дух быў з целам заадно...

А неба ямінай цямнела –
І праступала ў небе дно.

Над ямай неба, стаўшы з краю
І ўбачыўшы сябе на дне,
Спытаўся я: «Каго шукаю?..»
І выдыхнула дно:
– Мяне.

Апостал

Ступіў апостал з неба на зямлю
І першае, што ёй сказаў: «Люблю».

Другое, што сказаў апостал ёй:
«Усё тут стане некалі зямлёй».

А трэцяе, што ён сказаць бы мог,
Ён не сказаў, бо тое скажа Бог.

Эмігранты

Ні тэарэм. Ні аксіём.
Спажыўнае ў цане.
Што Бог пашле – ядзім і п'ём,
А не пашле – дык не.

Учора – склеп, сягоння – дах,
А заўтра
Без жытла,
І ўсюды горка-кіслы пах
Прыгарку, пылу, тла.

Ні аксіём. Ні тэарэм.
Цыбуля. Хлеб. Алей.

Як добра ўсё ж, што мы памрэм,
Перш
чым нам жыць
далей.

[1999]

Верабейка

На рабіне золак стыне.
«Верабейка, як жывеш?
Што ты робіш на рабіне,
Як рабіны не дзяўбеш?»

Верабейку на мякіне,
Чык-чырык, не правядзеш:
«Што ты робіш на чужыне,
Як жывеш і сэрца рвеш?»

Як няма на ёй нічога,
Да чаго душой прывык?..»

Верабейка,
Птушка Бога,
Скок ды скок,
Чырык-чырык.

Воля

Зянону Пазьняку

Рака крыві за волю – праз вякі...
Калі і хто той волі меў даволі?
Зацятыя рабы зацятай волі
Не лепей, чым яе рабаўнікі.

Ніхто не змог, як воля, вольным стаць...
Хоць абдымайся з воляю аберуч –
Паэту вольнай птушкай не спяваць,
Не паляваць тырану вольным зверам.

А вольны, можа, толькі плач сірочы,
Няўцямны крык у прадсмяротны час, –
І кожны з нас здабудзе волю двойчы,
І двойчы згубіць волю кожны з нас.

Усім на волю Бог дае іспыт –
І не займець збавення ад іспыту:
Адзін раз воля – калі ты з нябыту,
Другі раз воля – калі ты ў нябыт.

Не прыйдуць уначы – і катаваць
Не павядуць у змрочны склеп, за краты...
Злачынец, спі! Няма каму пытаць:
Ты вінаваты ці не вінаваты.

Суддзя твой спіць, і спяць вартаўнікі;
А ў ката у твайго сягоння свята,
Яму й няўцям, што ты жывеш такі,
Хай вінаваты, хай не вінаваты.

Забойца, спі! У кнігах спіць закон,
І пыл палёг на літары закона –
Спакойна спі! Твой палахлівы сон
Ніхто не прыйдзе патрывожыць сёння!

Дык што ж крычыш! Чаго баішся? Ты!..
Прад кім гатовы пахіліць калені?
Перад сумленнем? Прэч яго! Сумленне –
Вярыгі рознай дробнай свалаты!

А ты!..
І ўсё ж не спіш...
Крычыш...
Баішся ты...

Калі ваўкі збіраюцца у зграі
І глуха выюць, давяцца тужой,
Я вар'яець паціху пачынаю,
Нібыта пазнаю, прыпамінаю
У іх выцці знаёмы голас.
Мой.

Мне жудасна.
Я чую, як звярэю.
Ратуюся чакаць, калі заднее
І знікне гэта ноч у небыццё...
А днём не ўспомню нават той падзеі,
Хаця пад языком і халадзе
Працяглае звярынае выццё.

У сваім народзе
ты жывеш,
У чужым народзе
пражываеш,
Як ідзеш сабе самому ўсцеж
І хады сваёй не адчуваеш...

Даўгі

Жыццю, што займае ў пазыку,
Нібыта сплаціў я даўгі,
І рэчкай з паводкі вялікай
Шукаю свае берагі.

Даволі.
У роднай краіне,
Калі я камусьці і вінны,
Дык тым, хто ўскапае і скіне
Зямлю
На маю дамавіну.

Яшчэ нічога не было,
І ўсё ўжо сталася –
Дрыготка,
Як па вадзе азяблай лодка,
Завеславала, паплыло...

Такое ў лодцы той са мной,
Што невыносна, немагчыма!..
Адна Айчына за плячыма –
І анікога за спіной.

Прабачаць дурню. І даруюць кату.
Ахвяры злічаць. Пабудуюць храм.
Ды не даруюць мне. Суседу. Брату.

За тья сны, якія сняцца нам.
За казкі, што страшней за сны. За яву –
Жудзейшую за казкі і за сны.

Сусед і брат не ведаюць віны.
Нібы не мы, нібыта не яны –
Народ, што прамаўчаў сваю дзяржаву.

Разбой. Вайна і зноў вайна.
Хапіла і крыві, і болю.
Усё было – чаго ўжо болей?
Скажы, у чым твая віна,
Адкрый, у чым віны прычына,
Мая самотная Айчына?

Ці сапраўды руіны ў Крэве –
Адзін дзірван, пясок пусты,
І праўда, што на Божым дрэве
Ад дзічкі прыжылася ты?

Татальнасць

Аддаў загад – і выканаў загад.

Сам капітан. Сам пры сабе салдат.

Сам – строй. І сцяганосец сам. І сцяг.

Сам – левы фланг і цэнтр, і правы фланг.

Сам спераду і ззаду – за сабой

Правёў свой строй скрозь барабанны бой.

Адны – памер і рост. Адна вага.

Сам – і ланцуг, і звенні ланцуга.

Сам, як усе,

І ўсе, як сам, як ён...

Сам суд сабе і сам сабе закон,

Сам над сабой, салдатам, капітан

І барабаншчык сам, і барабан,

Сам авангард і сам глыбокі тыл,

Сам – боты і на ботах прах і пыл...

Голкай зноўку сэрца мецяць!

–Хто забойца?.. Дзе жыве?.

Анікога...

Востры месяц

Шые воблакі,

Плыве.

–Дзе забойца?.. Што за ліха!..

Ні гу-гу. Маўчаць усе...

Вар'яцею ціха-ціха.

Так, як трэба. Пакрысе.

Знаю: любая дарога вядзе ў бездарожжа,
Ды прамінаю агні і паўстанкаў, і станцый...

Толькі таму, хто нідзе заставацца не можа,
Лёс дазваляе
Аднойчы
Дзе-небудзь
Застацца.

Нервова накіну кашнэ
(Французскае нешта).
– Ты прыйдзеш яшчэ да мяне?
– Канешне.

Глядзіць, як русалка ў ваду.
– Сагрэць яшчэ чаю?
Я ведаю, што не прыйду.
Яна адчувае.

Паводле законаў гульні,
Абняўшы за плечы,
Пакорліва кажа: «Звані.
Пакуль. Да сустрэчы».

З двара азірнуся ў акно –
Рукой памахае...
За ёй тэлевізар міргае,
Французскае сёння кіно.

З Леаніда Дранько-Майсюка

Там, дзе ўжо ноч, там спяць,
Альбо крадуцца
Да куртызанак, што таксама спяць,
Укрытыя пялёсткамі настурцый –
І матылькі ў альковы іх ляцяць,
Каб кветкі пацалункаў рассыпаць
На губы палюбоўнікаў, на вочы,
На грудзі – што, як свечкі дзве, гараць
І паляць крыльцы матыльковай ночы...

Пад жарсны шэпт спалёных бліскавіц
Сусвет начны ў любоўным ложку тоне...
Так у часы і свечак, і газніц
Было – і засталася пры неоне,
І будзе, я не ведаю, пры чым?..
Таксама, як не ведаю прычын,
Каб не аддаць –
Хай з кім заўгодна ў змове! –
Усё, што ёсць – за ноч адну ў алькове...

Стан

Як прывіды,
Як сны пра сны,
Як здані,
Душу маю
Пакінулі жаданні.

Як пры пажары выбягаюць з дому,
Яны з мяне – натоўпам! прэч!
Нікому
Казаць пра тое нельга – я кажу:
Нібы жабрак абкрадзены, дрыжу
Сярод руін на шэрым папялішчы,
Дзе ў коміне сіроцкі вецер свішча
І гоніць, круціць попел, сажу, дым...
З усімі так?..
Ці так са мной адным?..

Знічка

Ля самай скроні свету
Слізне і прападзе.
Ні водгуку, ні следу
Нідзе, нідзе, нідзе.

А свет сабе гудзе,
Як перад святам пошта.
Слізне – і прападзе.
Адкуль? Куды? Навошта?

Праз ніцы вербалоз –
Сцяжына ў вольным полі.
Адно і ёсць – што лёс.
...А што бывае болей?

Змяіны бог

Усё, што ёсць – ёсць назва. Ёсць палова

Таго, што ёсць...

У цэлае не сшыць

Змяю – і рух – і рукі змеялова –

І шып, які шыпіць...

Устаць. Прыбрацца. Выпіць каву.
Пісаць і кінуць. Праз Варшаву
Ісці, не знаючы, куды.

Купіць цыгаркі, піва. Злоты
Падаць жабрачцы. З павароту
Вярнуцца на свае сляды.

Так пражываеш адзіноту.

[1999]

Зламаўся лёс... Ну, што ж, не ў першы раз,
Жыццё не да капейчыны прайграла,
І кажа пакаёўка: «Проша пана,
Я сёння зноў малілася за вас...»

Яна таропка накрывае стол,
Бялее тварам, быццам на марозе...
– Малілася? Чаму?
– А тут касцёл
Ад нас да вас якраз на паўдарозе.

[1999]

Тым часам, як час прабягае,
Пытаюся з часам сам-насам:
«Скажы мне, мая дарагая,
Ці ты не самоцішся часам
Па часе, які пралятае,
Як пыл залаты скрозь праменні,
Скрозь сны нашы, мары, трызненні,
Скрозь тое, што назвы не мае?..»

Вялікдзень. Сонечна. Званы.
Хрыстос васкрос. Чакаюць дзіва.

Антыхрысты прыйшлі з вайны;
Без дай чаго рабіць, яны
Хрыстосваюцца сарамліва.

Крыгаход

Вользе

На Фінскім заліве адтайвае лёд.
Ускрыквае чайка над Фінскім залівам.
На міг мне здалося шчаслівых сярод,
Што я паміж імі таксама шчаслівы.

Ды вецер, як чайку, ускрыліў тугу
З паводкавай Віслы, з дрыготкай Варшавы,
Дзе я ўсё – па лёдзе – на бераг бягу,
Налева – на левы, направа – на правы.

Плыве пад нагамі і трушчыцца лёд –
Плыву – і бягу – дзень за днём, год за годам –
І дыбіцца лёс, як сцяной – крыгаход,
Упёршыся ў мост – і ламаецца лёдам!

Як страшна ён падае ў цемень вады!..
Як дна там няма!..

Як паводка не пройдзе!..

І я ўжо – не знаю, па што і куды? –

Па лёдзе – па лёдзе – па лёдзе – па лёдзе...

Направа, налева – адна старана –

Налева! – направа! – па крыгах! – адчайна!..

А ледзь прыпынюся – палонка без дна,

А ледзь азірнуся – ускрыквае чайка.

[2003]

Сузор'е Рыб

За ноч адну і тысячы начэй,
Заплеценых абдымкамі ў абдымак,
Не наталіць да слодычы вачэй,
Не злашчыць губ – не сцалаваць з плячэй
Рассыпаных
Сузор'ем Рыб
Радзімак.

А неба, дзе плыве сузор'е Рыб,
Ушыркі рассыпаецца і ўглыб
Пустотамі міжгалактычных дымак,
Хоць нанавя нябёсы перасып,
Сузор'і ўсе – абдымкамі ў абдымак.

Што нам да неба – і яму да нас?..
Так соладка, нібы ў апошні раз
Ляцім у снах – абдымкамі ў абдымак,
І ў валасах, не выбраныя ў час,
Прамяняцца сузор'і невідзімак
І сыпяцца, як срэбра на атлас.

Хадок

Уладзіміру Караткевічу

Біклага, кульба, тобра на плячах,
Па нашым часе – выгляд маскарадны.
Нікому і ні ў чым непадуладны
Ідзе хадок, таму што выбраў шлях.

Ён выбраў шлях, і ўжо не зверне ўбок
Ад ісціны, вядомае спрадвеку.
Амаль усё, што трэба чалавеку –
Скарынка хлеба ды вады глыток.

Амаль усё. Амаль, амаль, амаль,
Але не ўсё, калі камяк у горле,
Не ўсё, не ўсё, калі душу агорне
Па незабыўным непазбыўны жаль.

Па кім? Па чым? Ці не па ўсіх і ўсім?
Па каласах тых, што на ўзьмежку поля,
Па тым, што – праўда, і па тым, што – воля,
Па самым любым, самым дарагім,

Па ўсіх, па ўсім, да слёз, да слёз, да слёз,
Па самым крэўным у чужынным свеце,
Што княжым ветрам прашуміць у веці
На сьпеўных вежах полацкіх бязро

І паляўнічым рогам прагудзе
Ля Турава і адгукнецца ў Крэве...
Хай шлях кружны, нібыта колцы ў дрэве,
Бясконцы шлях – але хадок ідзе...

Ідзе хадок. Над ім дажджыць, сняжыць,
Яму не выйсці з гэтай кругаверці...
Ён ведае так мала, каб памерці,
І гэтак многа ведае, каб жыць.

Дзявяты плач

Васілю Быкаву

Калі з вайны вярнуліся салдаты:
«Дайшлі, – сказаў ім маршал. – Дажылі.
Па восьмым плачы будзе плач дзявяты.
Яшчэ вам доўга плакаць на зямлі.

Віна вайны і жах яе, і страты
На мне адным, бо вы за мной ішлі.
Па восьмым плачы будзе плач дзявяты.
Яшчэ вам доўга плакаць на зямлі.

Кідайце зброю і стаўляйце хаты,
Бярыце баб, каб роду не звялі.
Па восьмым плачы будзе плач дзявяты.
Яшчэ вам доўга плакаць на зямлі».

«Пра што ён кажа? – думалі салдаты. –
Пра што ён плача?! Мы перамаглі!..»

Па восьмым плачы будзе плач дзявяты.
Яшчэ нам доўга плакаць на зямлі.

[2001]

Пакацігарошак

З Гарошкава я і Пакацігарошак.

З паштоўкі А. Сыса з Гарошкава

«Як ты там, мой найгаротны,
Найхарошы мой,
На баку на адваротным
Ад Гарошкава?
Дзе ты там? І робіш што там?
Да каго запрошаны?..»
«Мы з басотай тут пад плотам
З Пакацігарошкам.
У мяне малінаў кош,
Імі я тут снедаю.
Ты мне даў быў медны грош –
Як аддаць, не ведаю».
«Так і ходзіш голы, босы,
З медным грошыкам?..»
«Што ж рабіць яшчэ ў нябёсах
Над Гарошкавам?»
«Дык ці ў небе, ці пад плотам
Ты туляешся?»
«Даў мядзяк мне, а не золты,
Шчэ й пытаешся».
«Ты гібеш у галечы?
Пуста ў кошыку?..»

«Я ў галечы быў на печы
У Гарошкаве.
А сярод басотных душ
У раскошы я.
Нават маю капялюш,
Ветрам ношаны».
«Ты лятаеш там, як дух?
Ці ляжыш, як скошаны?..»
«Капялюш у нас на двух
З Пакацігарошкакам».

[26.10.2007]

Кривінка

Журбую – помнішся ў журбе.
Святкую – у святочнай скрусе.
О, Україна! Я табе
І за гарою пакланюся.

Наканавана помніць двум,
Што па нялюбых не сумуюць,
Што зберагае толькі сум
Не памяць рэчы – рэч самую.

І калі б'юць наводмаш страты, –
Каб нешта зберагчы,
Цябе
Прыкусваю, саланаватую,
Нібы кривінку на губе.

[1996]

Ластаўка

1.

Айчына. А чаму?..
Глядзіш услед пытанню –
Як ластаўчынаму
Палёту, шчабятанню...

2.

Дарагое і ёсць дарагое.
Ува мне –
Там, дзе сэрца тугое
Ад скразной, невыноснай тугі –
Б'ецца
Ластаўкай берагавою
Беларусь
Аб свае берагі.

Што за сумныя песні
 спяваеш ты, Белая Русь!..
Як валошкі на ўзмежку,
 тужліва яны прарастаюць.
«Ой, ляцеў белы гусь...»
 Скуль-куды ён ляцеў, белы гусь,
Калі ў небе тваім
 толькі шэрыя гусі лятаюць?
З далячыняў сівых
 наплывае самотны напеў,
Я прадоўжыць яго –
 нават голас мне дай –
 не вазьмуся!
Дык суцешыцца б тым,
 што не толькі хацеў,
 што паспеў
Праляцець над табой,
 прамільгнуць над табой белым гусем...

У садзе над ракой

Несупадзенне дат.
Несупадзенне вех.
Вяртаецца назад
Даўно забыты снег.
Узняў забыты дождж
Блакітнае крыло.

Усё было – і ўсё ж,
Што будзе – не было.
І ў садзе над ракой,
Чырвоным ад калін,
Пружынай
Пад рукой
Напружанне галін.

Галінку адпушчу –
Мільгне за далягляд
І вернецца назад,
І вернецца назад.

Аблачынка

Спяць у Крэве на высокіх могілках,
У буянні руты і гарквы,
У зямлі змаганай, ды не зможанай,
Дзед з бабуляй – тварам да царквы.

Іх жыццё падманамі і здадамі
Праплыло, як месяц па вадзе.
І ляжаць Іван з Алімпіядаю...
Дзе іх душы? Невядома дзе.

У хмурынках тых вунь?.. У тумане?..
На губе крывінку прыкушу...
Як твая душа, мой дзед Іване?
Ці знайшла Алімпіну душу?

Не збалела, крылы не намуляла
Над царквой маўкліваю кружыць?..
Вымытай хусцінкаю бабулінай
Аблачынка сохне на крыжы.

Гай

За гаем зноў пачаўся гай.
Не ўспомню, што было да гаю.
Усё наперад забягаю
Сабе самому...
А, няхай!
Дальбог, нічога не шкада.
Бывае вось пара такая,
Калі жывеш, нібы сцякае
З палёў напоеных вада.
Што знаць, куды яна цячэ,
Гадаць, куды бяжыць дарога!..
Ніхто на свеце не ўцячэ
Ад лёсу, ад сябе самога.
І мне з самім сабою жыць,
Які ўжо ёсць я, дзе тут дзецца.
Жыць, як шчаслівае смяецца,
Жыць, як балючае баліць.

Ведаю тое, што ведаў:
Вынішчу памяці сад –
І папыву, і паеду,
І не паклічуць назад.

І на зямлю Беларусі,
Наканаванай парой,
Толькі травой вярнуся,
Цёмнай магільнай травой.

Як плашчаніца, бел-чырвона-бела
Лунаў над лёсам сімвал Твой святы...
Калі ўдыхнуў Гасподзь душу мне ў цела –
Ёй стала Ты.

Ты, Воля беларуская, Ты, мара
Крывіцкая, Ты, крэўная мая!..
Калі Табе патрэбная ахвяра –
Ёй стану я.

1.01.2011, унутраная турма КДБ

Паўзе па шкле, што раптам пачарнела
Начны павук.
На кожны рып напружваецца цела,
На кожны грук.

І замірае камера ў здранцвенні
На ўскрык нямы...
Тут некалі стралялі ў сутарэнні
Такіх, як мы.

Збігы операм, на нары
Лёгшы ніц,
Я прыпомніў, як штукарыў
Дацкі прынц.

Тут ягонья хістанні
Не ў цане,
Тут нямашака пытання
Быць ці не.

Калі ты каля парашы
Ніцма лёг,
Толькі б выжыць, зубы сцяўшы,
Даў бы Бог.

Падышоў да возера і лёг
На ваду, на хвалі галавою,
Каб заснуць – і ў сне сувоіў Бог
Тое, што ўва мне і пада мною,
Тое, што ўва мне і нада мной,
Дзе аблокi, поўныя вадою,
На якіх паклаўся галавой
Той, хто мною быў і стане мною,
Хто напяў між небам і зямлёй
Залатую нігачку суваю...

«Ці ты хочаш, ці не хочаш, –
Цёмны вецер шэпча ночы, –
Я з табой пераначую...»

Вецер шэпча. Ноч не чуе.

«Ці ты хочаш, ці не хочаш, –
Кажа вязню ў цёмнай ночы
Каля шыбеніцы кат, –
А вяроўка акурат
Па табе...»

І ката чуе

Ноч, што з ветрам не начуе –
З вязнем хоча начаваць.

Каб хутчэй

Пасцель

Паслаць,

Паспяшацца ката просіць,

І плыве па ўсёй зямлі

Цемра ў цемру – і галосіць

Цёмны вецер у пятлі.

Сам дзіўлюся: мне – 65.
Па-салдацку ложка засцілаць
У турэмнай камеры вучуся...
Засцілаю ложка і дзіўлюся.

Аж да сінечы следчы голены.
Парфума з пахам міндаля.
Мундзір з шыццём. Душа з пагонамі
І дзірачкай для медаля.

Мяне ў Бога вымаліла маці.
І казала маці немаўляці:
«Не цябе, сыноч, я нарадзіла,
А таго, што ў Бога папрасіла».

І я думаў: калі так, тады,
Папрасі ты, маці, праз гады
Бога, з чыйго семя я з'явіўся,
Каб яшчэ ў змяі я нарадзіўся.

Папрасі, каб я з'явіўся змеем,
Што ў змяіным свеце жыць умее.

Ён моўчкі крочыў берагам марскім.
Ягоныя сляды змывалі хвалі
І адбягалі... Потым цалавалі
Сляды жанчыны, што ішла за ім.

Ён не глядзеў, ці йдзе? Ён шлях пачаў
І доўжыў так, нібыта йшоў да мэты,
Якой ніхто не ведаў, апрача
Яго самога і жанчыны гэтай.

За імі шлях не рассыпаўся ў прах,
Бо самі йшлі яны, куды хацелі,
І разам з імі па сваіх шляхах
Звяры і птушкі беглі і ляцелі.

Днём грэла сонца. Ноччу грэў касцёр.
Яны ішлі –нічога не шукалі.
Пілі ваду, што працякала з гор,
І елі сыр, што пастухі давалі.

Калі ісці стамляліся, плылі.
Спаць клаліся пад вечнаю алівай.
І ён спяваў нараніцы, калі
Яна з ім прачыналася шчаслівай.

У ёй аліва вечная цвіла,
Якая йсці яму давала сілу,
Ён вёў яе, яна яго вяла
Ад небасхілу і да небасхілу.

На іх сляды, што йшлі вакол зямлі,
Паклаліся сляды дачкі і сына...
Бог ведае, куды яны ішлі...
І хто быў ён... І хто была жанчына...

20 сакавіка

На фіранцы акна
расквітнелы таполевы цень,
Над таполяй вясна праплывае хмурынкаю волглай
З ночы ў ранак, якім
пачынаецца, ясніцца дзень,
Што пазначаны Вольгай.

Ёй пазначаны цень у вакне і таполя за ім,
І вясна, і хмурынка,
што волгла плыве над вясною,

Ёй пазначаны лёс мой
і ўсё, што над лёсам маім –

Над вясной,
Над таполяй,
Над ценем,
Што знікне са мною.

Але нават тады, калі знікну,
калі ні ліста,
ні званка,

І калі без мяне
звыкнеш ты прачыцца на ранку,
У пазначаны дзень
пасярэдзіне сакавіка

Прыйдзе цень да вакна –
і хіснецца на вокнах фіранка.

Любоў

Людміле Гембіцкай-Някляевай

Каб даў мне жыццё
Бог нанова пачаць,
Спытаў бы: «Навошта, Бог?..»
Я ўсё прачытаў, што хацеў прачытаць,
І ўсё напісаў, што змог.

Упоперак тундры
І ўздоўж Каракум
Змятаў я плашчом, дзе ні йшоў,
Аднолькавы пыл і аднолькавы тлум
Далёкіх і блізкіх шляхоў.

Ад краю да краю,
А рэшта – за край,
Паўсюды, дзе сеяўся лёс,
Адразу ж па ім пасяваўся адчай
І рос ад зямлі да нябёс.

Але і адчай той,
І тлум той, і пыл,
І прывіднасць свету ўсяго
Я гэтак любіў, як хапала мне сіл,
Крыві і дыхання майго.

І так, як адчайна любіў,
Як кахаў,
Я выдыхну ў неба душу,
Удзячную Богу за тое, што даў, –
І большага не папрашу.

Не дазволь пайсці мне... Затрымай...
Рукі на грудзях скрыжуй стамлёна...
Хай сабе не варты я праклёну –
Праклінай.

Праклінай, галосячы пра страты,
Адзіноту, здраду і тугу.
Не магу я
Быць
Не вінаватым!
Чуеш, не магу.

У імя няўмольнага расстання
Над бяздоннем,
На апошнім дні –
Не карай мяне ўсёдараваннем!
Злітуйся...
Даруй мне...
Пракляні...

Чужыя сны

Прачнуцца ўночы, бо трывожныя,
Як не свае, чужыя сны,
Закратаваныя, астрожныя,
Закатаваныя яны.

Прачнуцца, каб ад іх пазбавіцца,
Ад не сваіх, балючых сноў,
І ўжо не спаць...
Устаць пад раніцу –
І на падушцы ўбачыць кроў.

Прызнаць віну, якой не варты вы, –
Адчэпка толькі для суда людскога...

Калі душа, як за сцяной астрога,
І сочыш ты за ёй, як вартавы, –
Не абвяшчай: я вінаваты ў тым,
Што ёсць мана, што пыл яе і дым
Твар праўды захінае, як аблога.
Не словамі, а справай пачынай:
Астрог паруш – і ў сэрцы паламай
Нож асцярогі, зброю вартавога.

Рымцелі¹

Алесь Бяляцкаму

Калі слушаць і слушаць,
Як выюць за кратамі вецер са снегам,
Як у фортцы звініць і звініць зледзянелае шкло,
Можна ўспомніць варагаў з хазарамі і печанегаў –
Шмат чаго, што мінула, нібы не было.

Можна ўспомніць Афіны і Рым, і падумаць пра рымлянак,
Пра гетэр – не хапае за кратамі рымскіх гетэр...
Але ўспомніўся мне
Воўк у лесе зімовым пад Рымцелямі:
Як, унюхаўшы пах чалавечы, ашчэрыўся звер!

Не таму, што галодны. Я бачыў па бруху: наеты.
Ён да логвішча йшоў – і не быў я ў патрэбу яму.
Але пах, які вычуў ён, быў не з ваўчынага свету:
Звер учуяў турму.

Можна ўспомніць, калі
Зазвініць капяжамі адліга,
І за кратамі
ценькне вяснова нараніцы птах,
Як ашчэрваўся свет на Хрыста і на Марціна Лютэра Кінга,
На любога і кожнага, хто чалавечынай пах.

¹ Вёска на Смаргоншчыне, паблізу Крэва.

Можна ўспомніць...

Але

у ваўчыных вачах –

не пра тое...

Скрозь прапахла зямля

потам,

спермай,

мачою,

крывёю

Ад Афінаў і Рыма – і да Калымы,

Ды нішто і ніхто ў гэтым свеце не пахне турмою –

Толькі мы.

Падманы празрыстай вады

Рыгору Барадуліну

Ты ўспомні: прыйшлі мы сюды,
Глядзелі ў глыбіні і высі
Дасяжныя. Так пачаліся
Падманы празрыстай вады.

На ёй мы шукалі сляды
Анёлаў, абутых і босых.
Так доўжыліся ў нашых лёсах
Падманы празрыстай вады.

Сляды прывялі ў нікуды.
Самкнуліся, ціха сышліся,
Як вейкі, глыбіні і высі,
Падманы празрыстай вады.

На мох зялёны – жоўтае лісцё.
Бялюткі снег – на рыжую салому.
І ў гэты ясны час, адчуўшы стому,
Спакойна я кажу сабе самому:
Мне ёсць чым апраўдаць маё жыццё.

Не тым, што жыў, любіў... Зусім не тым.
І без мяне жылі, любілі ў свеце.
Не тым, што ў свеце застануцца дзеці,
Не тым, што калі дзьмуў сцюдзёны вецер –
На ім стаяў і выстаў на ім.

А чым тады? А тым, што, колькі мог,
Не паміраў, нягледзячы на стому,
А сніў і сніў жыццё!.. І, можа быць, збярог
Калі не ўсё, чаго не сніць нікому,
Дык хоць бы тое, што казаў мне Бог
Пра снег, пра мох, пра лісце, пра салому.

Паўстане з попелу і птушкай стане зноў,
Ці рыбінай... Тым стане, чым згарэла,
Што да пажару звалася любоў
І мела пругкае, з атласнай скурай, цела,
І млосны голас мела, чуйны слых,
Каб шэпты чуць – і каб стагнаць да рання
На ложку, зашырокім на дваіх,
У завялікім для дваіх каханні,
Куды аднойчы трэцяя ўвайшла,
Якая птушкай з попелу паўстала,
Ці рыбінай... Ляцела і плыла,
Шаптала млосна, соладка стагнала...

На мосце

Рака – нібы ва ўскрытай вене
Зямная кроў.

І бляск лятучага імгнення
Між берагоў,
І чалавечыя маленні,
І рык звяроў,
Усё – як з берага каменні
У скрут віроў,
Дзе круцяцца ў шалёнай пене
Млыны гадоў!..

Старэйшых за мяне ўсё меней
Маіх сяброў.

Залатая лаўра

Марыі Сёдэрберг¹

У верасні, трынаццатага дня,
У Кіеве, дзе залатая лаўра,
Засланая кляновым лісцем лава
Стаяла на Падоле – і адна
Жанчына каля лавы той стаяла...

«Яна чакае некага?.. ці не?..» –
Я загадаў... Яна ж не загадала
Ні на таго, каго яна чакала,
Ні на мяне...

¹ Марыя Сёдэрберг (нар. 1959) – шведская фотажурналістка і літаратарка, сярод іншага, адна з укладальнікаў і ілюстратарка анталогіі сучаснай беларускай літаратуры, выдадзенай у 2011 г. у Швецыі.

Ты

«Стань змяй!»

І ты змяёю стала.

«Рыбай стань!»

І рыба паплыла.

«Птушкаю!.. »

І птушка закрыляла –

І змяю, і рыбіну дзяўбла!..

Некалі такою ты была.

Так мяне ты некалі кахала.

Гэтак вырывалася з сіла.

Не цяпер

Алесь Лінаю

Не цяпер. Не цяпер. Не цяпер.

А калі? Невядома нікому.

І як звер, і як звер, і як звер,

Зарываешся ў часу салому,

У ашмецце газет і шпалер.

А чаму не цяпер? Бо не час.

Бо сляпыя. Глухія. Нямыя.

На шпалерах – малюнкi не тыя,

У газетах – даносы на нас.

І ў сляпой, у глухой, у нямой

Старане. У адчай і стоме

Ты трываеш. Бо шлях за спіной.

Лёс. І молішся ў збітай саломе:

«Божа мой, Божа мой, Божа мой!..»

Вежа Гедыміна

Язэту Янушкевічу

Апоўначы згубіцца ў Вільні,
Забыцца, што й каму ты вінны,
І скрозь стагоддзяў скразнякі
Спусціцца з вежы Гедыміна,
З вяршыні ўніз, і ўздоўж ракі
Брысці, шукаючы сляды
Ягайлы, Вітаўта, Міндоўга,
І не знайсці, і доўга-доўга
Глядзець на роўны рух вады...

Венеція

Іосіфу Бродському

На венеційських могілках у лютым
Я быў неапанутым, неабутым,
Я голым быў!..

Высокая вада

У вузкіх вулках горада стаяла –
Па ёй брыла турыцкая брыда...

Італія! Як позна ўсё настала!
Венеція! Я твой апошні дож!..

Я твой зімовы, беспрытульны дождж
Над цёмнымі мастамі Гранд-канала.

На беразе іншага часу

Уладзіміру А.

Нараніцы прачнуцца ў Крэве
І, як упершыню ў жыцці,
Па садзе, што ў птушыным спеве,
Да родных могілкаў прайсці.

З дзядамі пасядзець, з бацькамі,
Спытаць, як спалі гэту ноч?..
Пасля глядзець, як над крыжамі
Плывуць аблокі часу ўзбоч.

Пайсці назад праз лес, праз жыта,
Праз поле, поўнае трысця,
І зразумець, што ўсё пражыта,
Спазнана ўсё, апроч жыцця.

Пракажоны

Мікалаю Статкевічу

Калі чую званочак
у закратаваным акне,
Знаю: там пракажоны. Той званочак на мне.

Той званочак на мне,
каб не крочылі следам маім
І насустрач не йшлі вы, хаця я ўсміхаюся ўсім.

Я ўсміхаюся ўсім,
вы мяне баіцеся дарма:
Пад плашчом з капюшонам даўно ўжо нікога няма.

Там нікога няма,
але скрозь рассыпаецца звон,
І ківаецца плашч, і ўсміхаецца ўсім капюшон.

Вялікдзень

Змітру Дашкевічу

Халодны карцар.
Адзіночка.
Нядрэмныя глядзяць у вочка
Вартаўнікі. Нібы з нябёс,
Вада і хлеб. Нібы Хрыстос
Прыйшоў, каб падзяліцца з намі,
Са мною і з вартаўнікамі.

Сервантэс

Калі доўга праз краты глядзець у замглёную далеч
напярэдадні новага года,
Дык апоўначы можна ўявіць сябе аднарукім ідальга
Сааведра Мігелем Сервантэсам...

Гэта нагода
стаць жаўнерам,
матросам эскадры Хуана Аўстрыйскага,
ваяваць у Тунісе, на Корфу, а потым
стаць палонным, рабом, што стамлёна сказаў:
«Кожны – сын сваіх спраў...»

Потым краў,
калі стаў нарыхтоўшчыкам правіянту
для каралеўскага флота...

У Севілы – спякота,
А ў турме – прахалода...

Можна з новага года,
падміргнуўшы ўсяму чалавецтву,
пачаць «Дон Кіхота».

Выспа

Якая пустэля! Вада ды аблокі!

І там, дзе аблокі, анёл сінявокі.

Нічога чужога. Прастора і час.

У Божай задуме – зямля пасля нас.

Кароткі курс гісторыі Беларусі

Што мы зрабілі? Што мы зарабілі?..
У нашым доме, бы ў пустым вуллі,
Мы толькі тое маем, што згубілі,
І тое, што яшчэ не здабылі.

Свет

Цесная камера,
змрок –
і за кратамі крыкі...

Можна ўявіць,
які светлы ўвесь свет і вялікі...

Дарога

Пры дарозе, як іголку ў стоце,
Я пакіну тое, што знайду,
Хоць ніколі сам па той дарозе
Болей не праеду, не прайду.

Той, хто потым выйдзе на дарогу,
Знойдзе, што пакінута яму,
Дзякуй за дарогу скажа Богу
І яшчэ няведама каму.

Віленскае паўстанне

І расступілася зямля...
І выйшаў першы: «Гэта я», –
Сказаў ён. І за ім паўсталі
Усе, што пад зямлёю спалі.

«Так. Гэта я», – сказаў другі...
І ўсе яны ўзнялі сцягі,
І з несатлелымі сцягамі
Хто ўперадзе, хто ўслед за намі

Пакрочылі –
а пасярод –
Вякамі палены, карчоны,
Скрываўлены, ды не знішчоны,
Паўсталы з-пад зямлі
Народ!

[2019]

Не ведаю, як у вас,
А я адчуваю, як пяском праз сіты
Мяне нападуняе пражыты час
І выцясняе час непражыты.

Я між двух берагоў купаюся,
Адчуваючы, як сплаўляюся
Па рацэ, што цячэ
Са святла
У змрок...

Застаюцца ў сітах каменьчыкі:
І час вялікі, і час маленечкі,
І той, і другі – пясок.

На целе нашым да хрыбта пракусы.
У жылах кроплі стомленай крыві.
Апошнія на свеце беларусы
Памруць з малітвай: «Беларусь, жыві!»

Але малітва мёртвых не ўратае,
Не верне іх з нябытавых дарог,
Бо дзе і хто малітву ўчуе тую,
Калі паўсюль не беларускі Бог?

Я ўжо не помню,
Што напісалі Гюго і Камю,
І ўсё радзей згадваю вехі вялікіх падзей.
Памяць мая паступова становіцца могілкамі
Дарагіх мне людзей.

Я астатні, хто тут.
На магілы кветкі кладу:
Ігару, Юру, Генадзю з Рыгорам, Яўгену, Васілю і
Валодзю...
Потым з Усходніх могілкаў да Паўночных брыду...

...Так вар'яты ў вар'ятні
З кута ў кут
Ходзяць, ходзяць і ходзяць...

Закон

Лявону Баршчэўскаму

Адзін для ўсіх закон быцця.
Яго не скрэсліць і не сцерці.
Няма ні смерці без жыцця –
І ні жыцця няма без смерці.

І для людзей, і для звяроў
Няпісаны закон прыроды:
Без ворагаў няма сяброў –
І без турмы няма свабоды.

На тым стаіць зямная цвердзь.
А Бог з нябёсаў пазірае,
Як воля турмы разбурае,
Жыццё перамагае смерць...

Самаэпітафія

Памёр, каб не стамляць нікога:
Ні Бога,
Ні людзей
І ні сябе самога.

ЗМЕСТ

Радок	5
*** (Ты воблакам плыла...)	6
Нядзеля.....	7
Студня.....	8
*** (У доме насупраць мыла жанчына вакно...)	9
Агонь	10
Дым.....	11
Камень.....	12
Звер.....	13
Праз каліну	14
*** (Тым быў час і не тым...).....	15
*** (Прыбегла з марозу, на вейках зара...).....	16
*** (Твае вочы, як вокны бальніцы...).....	17
Ружовае святло	18
*** (Вечар у ветраным Віцебску...).....	20
*** (Заплакаць мне Па той вясне?..).....	21
*** (Тая, што днём і уначы...)	23
Спадарожная.....	24
*** (У нашых снах было каму прысніцца...)	25
Стаў.....	26
Ідал.....	27
*** (Не названых Нас няма...).....	27
*** (Малітвы. Клятвы. Спведзі...).....	28
Адзін.....	30
Матылёк.....	31

*** (Шастае вецер па даху...)	32
*** (Струменіцца па жылах халадок...)	33
*** (Добра быць ні бацькам і ні сынам...)	34
Гульня	35
*** (Хто па чым маркоціцца ў журбе...)	36
*** (Пакінуўшы свята на свяце...)	37
*** (Восень. Сівізна ды пазалота...)	38
Над вадой	39
*** (Да Бога дарогая дарога...)	40
Апостал	41
Эмігранты	42
Верабейка	43
Воля	44
*** (Не прыйдуць уначы...)	45
*** (Калі ваўкі збіраюцца у зграі...)	46
*** (У сваім народзе ты жывеш...)	47
Даўгі	48
*** (Яшчэ нічога не было...)	49
*** (Прабачаць дурню. І даруюць кату...)	50
*** (Разбой. Вайна і зноў вайна...)	51
Татальнасць	52
*** (Голкай зноўку сэрца мецяць!..)	53
*** (Знаю: любая дарога вядзе ў бездарожжа...)	54
*** (Нервова накіну кашнэ...)	55
З Леаніда Дранько-Майсюка	56
Стан	57
Знічка	58

Змяіны бог.....	59
*** (Устаць. Прыбрацца. Выпіць каву...)	60
*** (Зламаўся лёс... Ну, што ж...)	61
*** (Тым часам, як час прабягае)	62
*** (Вялікдзень. Сонечна. Званы...)	63
Крыгаход	64
Сузор'е Рыб.....	65
Хадок.....	66
Дзявяты плач.....	68
Пакацігарошак	69
Крывінка.....	71
Ластаўка.....	72
*** (Што за сумныя песні спяваеш ты, Белая Русь!..)	73
У садзе над ракой	74
Аблачынка.....	75
Гай.....	76
*** (Ведаю тое, што ведаў...)	77
*** (Як плашчаніца, бел-чырвона-бела...)	78
*** (Паўзе па шкле, што раптам пачарнела...)	79
*** (Збіты операм, на нары...)	80
*** (Падышоў да возера і лёг...)	81
*** («Ці ты хочаш, ці не хочаш...»)	82
*** (Сам дзіўлюся: мне – 65...)	83
*** (Аж да сінечы следчы паголены...)	84
*** (Мяне ў Бога вымаліла маці...)	85
Аліва	86
20 сакавіка.....	88

Любоў.....	89
*** (Не дазволь пайсці мне)	91
Чужыя сны	92
*** (Прызнаць віну, якой не варты вы...)	93
Рымцелі.....	94
Падманы празрыстай вады.....	96
*** (На мох зялёны – жоўтае лісцё...)	97
*** (Паўстане з попелу і птушкай стане зноў...)	98
На мосце	99
Залатая лаўра.....	100
Ты.....	101
Не цяпер	102
Вежа Гедыміна.....	103
Венецыя	104
На беразе іншага часу	105
Пракажоны	106
Вялікдзень	107
Сервантэс	108
Выспа	109
Кароткі курс гісторыі Беларусі	110
Свет.....	111
Дарога	112
Віленскае паўстанне.....	113
*** (Не ведаю, як у вас...)	114
*** (На целе нашым да хрыбта пракусы...).....	115
*** (Я ўжо не помню, Што напісалі Гюго і Камю...).....	116
Закон	117
Самаэпітафія	118

У серыі «Паэты планеты»,
акрамя «Перавыбранага» Уладзіміра Някляева,
таксама выйшлі зборнікі такіх паэтаў, як:

Сафо	Баляслаў Лесьмян
Франчэска Петрарка	Шандар Петэфі
П'ер дэ Рансар	Міхай Эмінэску
Ўільям Шэкспір	Ўільям Батлер Ейтс
Ёган Вольфганг Гётэ	Эмілі Дыкінсан
Габрыэла Містраль	Алесь Разанаў
Умар Хаям	Мацуа Басэ
Шарль Бадлер	Геарг Тракль
Райнэр Марыя Рыльке	Сяргій Жадан
Фрыдрых Гельдэрлін	Рабіндранат Тагор
Генрых Гайнэ	Сэсар Вальеха
Гіём Апалінэр	Сігб'ёрн Обстфельдэр
Эдгар По	Томас Стэрнз Эльёт
Федэрыка Гарсія Лорка	Арцюр Рэмбо
Джон Кітс	Нікалоз Бараташвілі
Рыгор Барадулін	Фрыдрых Шылер
Дзімча Дэблянаў	Умбэрта Саба
Гай Валерыў Катул	Марк Валерыў Марцыял
Яраслаў Вырхліцкі	Ўолт Ёйтмэн
Ян Каханоўскі	Візма Бэлшавіца
Катры Вала	Мікола Зэраў
Канстандзінас Кавафіс	Адам Міцкевіч
Барыс Пастарнак	Юсцінас Марцінкявічус
Аляксандр Чакс	Бгартрыгары
Хуан Рамон Хіменэс	Эдыт Сэдэргран
Юлі Таўбін	Ду Фу
Хаім Нахман Бялік	Эрлінг Кітэльсен

Ўільям Блэйк
Уладзімір Маякоўскі
Томас Вянцава
Гунар Экелёф
Вільгельм Мюлер
Анакрэон
Энхедуанна
Архілох
Срэчка Косавел
Фернанду Песоа
К. І. Галчыньскі
Дзмітро Паўлычка
Захірыдзін Бабур
Джордж Гордан Байран
Джакама Леапардзі
Міхась Стральцоў
Геарг Гайм
Стывен Крэйн
Стэйн Стэйнар
Назым Хікмет
Анна Ахматава
Цін Уевіч
К. К. Бачыньскі
Абу Убада аль-Бухтуры
Марына Цвятаева

Герыт Ахтэрберг
Нагапет Кучак
Іван Бунін
Поль Вэрлен
Нэлі Закс
Рой Кэмпбел
Сальваторэ Квазімада
М. Паўлікоўска-Яснажэўска
Багдан Ігар Антончыч
Антонія Поццы
Паўль Цэлан
Максім Багдановіч
Валадымір Сасюра
Уладыслаў Шленгель
Язэп Пушча
Мацей Казімір Сарбеўскі
Генры Лоўсан
Антоні Эдвард Адынец
Змітрок Бядуля
Нікалаус Ленау
Бертальт Брэхт
Уладзімір Арлоў
Аляксандр Блок
Эльза Ласкер-Шулер
Андрэй Хадановіч